

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമനിധനം മത്യാ സീതായാ വിലാപഃ, രാവണേന സഭാം
ഗത്യാ മന്ത്രിഭിഃ സഹ യുദ്ധവിഷയേ മന്ത്രണം

സാ സീതാ തച്ഛിരോ ദൃഷ്ട്വാ
തച്ച കാർമുകമുത്തമം |
സുഗ്രീവപ്രതിസംസർഗ -
മാഖ്യാതം ച ഹനുമതാ || 6.32.1 ||

നയനേ മുഖവർണം ച
ഭർതൃസ്തത്സദൃശം മുഖം |
കേശാൻ കേശാന്തദേശം ച
തം ച ചൂഡാമണിം ശുഭം || 6.32.2 ||

ഏതൈഃ സർവൈരഭിജ്ഞാണൈ -
രഭിജ്ഞായ സുദുഃഖിതാ |
വിജഗർഹേന്ദ്രത കൈകേയിം
ക്ലോശന്തീ കുരരീ യഥാ || 6.32.3 ||

സകാമാ ഭവ കൈകേയി
ഹതോന്യം കുലനന്ദനഃ |

കുലമുത്സാദിതം സർവം

ത്വയാ കലഹശീലയാ || 6.32.4 ||

ആർയേണ കിം നു കൈകേയോഃ

കൃതം രാമേണ വിപ്രിയം |

യൻമയാ ചീരവസനം

ദത്ത്വാ പ്രവ്രാജിതോ വനം || 6.32.5 ||

ഏവമുക്ത്വാ തു വൈദേഹീ

വേപമാനാ തപസ്വിനീ |

ജഗാമ ജഗതീം ബാലാ

ചരിന്നാ തു കദലീ യഥാ || 6.32.6 ||

സാ മുഹൂർതാത് സമാശ്വസ്യ

പരിലഭ്യഥ ചേതനാം |

തച്ഛിരഃ സമുപാസ്ഥായ

വിലലാപായതേക്ഷണാ || 6.32.7 ||

ഹാ ഹതാസ്ഥി മഹാബാഹോ

വീരവ്രതമനുവ്രത |

ഇമാം തേ പശ്ചിമാവസ്ഥാം

ഗതാസ്ഥി വിധവാ കൃതാ || 6.32.8 ||

പ്രഥമം മരണം നാർയാ

ഭർതൃർവൈഗുൺയമുച്യതേ |

സുവൃത്തഃ സാധുവൃത്തായാഃ

സംവൃത്തസ്ത്വം മമാഗ്രതഃ || 6.32.9 ||

മഹദ് ദുഃഖം പ്രപന്നായാ

മഗ്നായാഃ ശോകസാഗരേ |

യോ ഹി മാമുദ്യതസ്ത്രാതും
സോഽപി ത്വം വിനിപാതിതഃ || 6.32.10 ||

സാ ശ്വശ്രൂർമമ കൗസൽയാ
ത്വയാ പുത്രേണ രാഘവ |
വത്സേനേവ യഥാ ധേനു -
ർവിവത്സാ വത്സലാ കൃതാ || 6.32.11 ||

ഉദിഷ്ടം ദീർഘമായുസ്തേ
ദൈവജൈന്തരപി രാഘവ |
അന്യതം വചനം തേഷാ -
മൽപായുരസി രാഘവ || 6.32.12 ||

അഥവാ നശ്യതി പ്രജ്ഞാ
പ്രാജ്ഞസ്യാപി സതസ്തവ |
പചത്യേനം തഥാ കാലോ
ഭൂതാനാം പ്രഭവോ ഹ്യയം || 6.32.13 ||

അദ്യഷ്ടം മൃത്യുമാപനഃ
കസ്മാത് ത്വം നയശാസ്ത്രവിത് |
വ്യസനാനാമുപായജ്ഞഃ
കുശലോ ഹ്യസി വർജനേ || 6.32.14 ||

തഥാ ത്വം സമ്പരിഷ്ഠജ്യ
ഔദ്രയാതിനുശംസയാ |
കാലരാത്ര്യാ മമാച്ഛിദ്യ
ഹൃതഃ കമലലോചന || 6.32.15 ||

ഇഹ ശേഷേ മഹാബാഹോ
മാം വിഹായ തപസ്വിനീം |

പ്രിയാമിവ യഥാ നാരീം
പൃഥിവീം പുരുഷർഷഭ || 6.32.16 ||

അർചിതം സതതം യത്താദ്
ഗന്ധമാൽയൈർമയാ തവ |
ഇദം തേ മത്പ്രിയം വീര
ധനുഃ കാഞ്ചനഭൂഷിതം || 6.32.17 ||

പിത്രാ ദശരഥേന ത്വം
ശ്വശുരേണ മമാനുഘ |
സർവൈശ്ച പിതൃഭിഃ സാർധം
നൂനം സ്വർഗേ സമാഗതഃ || 6.32.18 ||

ദിവി നക്ഷത്രഭൂതം ച
മഹാതീർത്ഥകൃതം തഥാ |
പുണ്യം രാജർഷിവംശം ത്വ -
മാത്മനഃ സമുപേക്ഷസേ || 6.32.19 ||

കിം മാം ന പ്രേക്ഷസേ രാജൻ
കിം വാ ന പ്രതിഭാഷസേ |
ബാലാം ബാലേന സമ്പ്രാപ്താം
ഭാർയാം മാം സഹചാരിണീം || 6.32.20 ||

സംശ്രുതം ഗൃഹ്ണതാ പാണിം
ചരിഷ്യാമീതി യത് ത്വയാ |
സ്ഥിര തന്നാമ കാകുത്സ്ഥ
നയ മാമപി ദുഃഖിതാം || 6.32.21 ||

കസ്മാൻമാമപഹായ ത്വം
ഗതോ ഗതിമതാം വര |

അസ്മാൽലോകാദമും ലോകം
 ത്യക്ത്വാ മാമപി ദുഃഖിതാം || 6.32.22 ||

കൽയാണൈ രൂപിരം ഗാത്രം
 പരിഷ്ഠതം മയൈവ തു |
 ക്രവ്യാദൈസ്തച്ഛരീരം തേ
 നൂനം വിപരികൃഷ്ടതേ || 6.32.23 ||

അഗ്നിഷ്ടോമാദിഭിര്യജ്ഞൈ -
 രിഷ്ട്വാപിതദക്ഷിണൈഃ |
 അഗ്നിഹോത്രേണ സംസ്കാരം
 കേന ത്വം ന തു ലപ്സ്യസേ || 6.32.24 ||

പ്രവ്രജ്യാമുപപന്നാനാം
 ത്രയാണാമേകമാഗതം |
 പരിപ്രേഷ്യതി കൗസൽയാ
 ലക്ഷ്മണം ശോകലാലസാ || 6.32.25 ||

സ തസ്യാഃ പരിപൃച്ഛന്ത്യാ
 വധം മിത്രബലസ്യ തേ |
 തവ ചാഖ്യാസ്യതേ നൂനം
 നിശായാം രാക്ഷസൈർവധം || 6.32.26 ||

സാ ത്വാം സുപ്തം ഹതം ജ്ഞാത്വാ
 മാം ച രക്ഷോഗൃഹം ഗതാം |
 ഹൃദയേനാവദീർണേന
 ന ഭവിഷ്യതി രാഘവ || 6.32.27 ||

മമ ഹേതോരനാർത്ഥായാ
 അനൗഘഃ പാർഥിവാത്മജഃ |

രാമഃ സാഗരമുത്തീര്യ
വീര്യവാൻ ഗോഷ്പദേ ഹതഃ || 6.32.28 ||

അഹം ദാശരഥേനോഽശ്വാ
മോഹാത് സ്വകുലപാംസനീ |
ആർയപുത്രസ്യ രാമസ്യ
ഭാർയാ മൃത്യുരജായത || 6.32.29 ||

നൂനമന്യാം മയാ ജാതിം
വാരിതം ദാനമുത്തമം |
യാഹമദ്യൈവ ശോചാമി
ഭാർയാ സർവാതിഥേരിഹ || 6.32.30 ||

സാധു ഘാതയ മാം ക്ഷിപ്രം
രാമസ്യോപരി രാവണ |
സമാനയ പതിം പത്യാ
കുരു കൽയാണമുത്തമം || 6.32.31 ||

ശിരസാ മേ ശിരശ്ചാസ്യ
കായം കായേന യോജയ |
രാവണാനുഗമിഷ്യാമി
ഗതിം ഭർതൂർമഹാത്മനഃ || 6.32.32 ||

ഇതീവ ദുഃഖസന്തപ്താ
വിലലാപായതേക്ഷണാ |
ഭർതുഃ ശിരോ ധനുശ്ചൈവ
ദദർശ ജനകാത്മജാ || 6.32.33 ||

ഏവം ലാലപ്യമാനായാം
സീതായാം തത്ര രാക്ഷസഃ |

അഭിചക്രാമ ഭർതാര -

മനീകസ്ഥഃ കൃതാഞ്ജലിഃ || 6.32.34 ||

വിജയസ്വാർയപുത്രേതി

സോഭിഭിവാദ്യ പ്രസാദ്യ ച |

ന്യവേദയദനുപ്രാപ്തം

പ്രഹസ്തം വാഹിനീപതിം || 6.32.35 ||

അമാത്യേഃ സഹിതഃ സർവൈഃ

പ്രഹസ്തസ്ത്വാമുപസ്ഥിതഃ |

തേന ദർശനകാമേന

അഹം പ്രസ്ഥാപിതഃ പ്രഭോ || 6.32.36 ||

നൂനമസ്തി മഹാരാജ

രാജഭാവാത് ക്ഷമാൻവിത |

കിഞ്ചിദാത്യധികം കാർയം

തേഷാം ത്വം ദർശനം കൂരു || 6.32.37 ||

ഏതച്ഛൂത്വാ ദശഗ്രീവോ

രാക്ഷസപ്രതിവേദിതം |

അശോകവനികാം ത്യക്ത്വാ

മന്ത്രിണാം ദർശനം യയൗ || 6.32.38 ||

സ തു സർവം സമർഥൈവ

മന്ത്രിഭിഃ കൃത്യമാത്മനഃ |

സഭാം പ്രവിശ്യ വിദധേ

വിദിത്വാ രാമവിക്രമം || 6.32.39 ||

അന്തർധാനം തു തച്ഛീർഷം

തച്ച കാർമുകമുത്തമം |

ജഗാമ രാവണസ്യൈവ
നിർയാണസമനന്തരം || 6.32.40 ||

രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തു തൈഃ സാർധം
മന്ത്രിഭിർഭീമവിക്രമൈഃ |
സമർഥയാമാസ തദാ
രാമകാർയവിനിശ്ചയം || 6.32.41 ||

അവിദുരസ്ഥിതാൻ സർവാൻ
ബലാധ്യക്ഷാൻ ഹിതൈഷിണഃ |
അബ്രവീത് കാലസദ്യശം
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ || 6.32.42 ||

ശീഘ്രം ഭേദീനിനാദേന
സ്ഫുടം കോണാഹതേന മേ |
സമാനയധ്യം സൈന്യാനി
വക്തവ്യം ച ന കാരണം || 6.32.43 ||

തതസ്തഥേതി പ്രതിഗൃഹ്യ തദ്വച -
സ്തദൈവ ദൂതാഃ സഹസാ മഹദ് ബലം |
സമാനയംശൈവ സമാഗതം ച തേ
ന്യവേദയൻ ഭർതരി യുദ്ധകാക്ഷിണി || 6.32.44 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
യുദ്ധകാണ്ഡേ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ||